

більш глибокого і повного сучасного розуміння поняття «держава» доцільно, на нашу думку, звертатися до аналізу змісту даного поняття в працях видатних представників філософської та юридичної думки різних часів і народів.

Список використаних джерел

1. Руссо Ж-Ж. Антологія мирової філософії. В 4-х т. Т. 2. Європейська філософія от епохи Возрождення по епоху Просвещення. Ред. Коллегія : В. В. Соколов (ред.-составитель второго тома и автор вступит, статьи) и др. 1970. 776 с. с илл.

Новомлинець А. О., здобувачка вищої освіти 2 курсу, група КЮ-201
Науковий керівник – **Кочина О. С.**, к.ю.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ЩОДО ПОДІЛУ МАЙНА ПОДРУЖЖЯ ПРИ РОЗЛУЧЕННІ

Поділ майна подружжя – це одне з найбільш актуальних і складних питань у сімейному та цивільному праві. У разі припинення шлюбно-сімейних відносин майже завжди постає питання про те, як розподілити спільно нажите подружжям майно. Однак, як зазначає С. В. Дяченко, не всі суб'єкти сімейних правовідносин здатні прийти до мирного врегулювання цього питання, у зв'язку з чим виникає необхідність звернення до суду для вирішення виниклого спору [1, с.91].

Ст.69 Сімейного кодексу (далі- СК) України передбачає право дружини чи чоловіка на поділ майна. Це означає припинення права спільної сумісної власності на це майно і виникнення на її основі приватної власності. Поділ спільного майна може здійснюватися як в добровільному порядку так і в судовому [2].

При поділі майна подружжя мають враховуватися три категорії об'єктів: а) речі (окрема річ або сукупність речей), які належать подружжю на праві спільної сумісної власності; б) кредиторські вимоги подружжя (право вимоги за договором позики, купівлі-продажу тощо, коли подружжя виступає як кредитор і вправі вимагати повернення боргу, передачі речі тощо); в) боргові зобов'язання подружжя (зобов'язання, за якими подружжя виступає як боржник і зобов'язане повернути борг, повернути або передати річ тощо).

Поділ майна здійснюється з урахуванням вартості речей, які належать подружжю на праві спільної власності, а також розміру їх кредиторських вимог та боргових зобов'язань. Варто зазначити, що поділ майна подружжя здійснюється в два етапи: по-перше, суд визначає розмір часток чоловіка та жінки в праві на майно, і, по-друге, здійснює поділ майна відповідно до встановлених часток. При визначенні розміру часток кожного з подружжя суд виходить з того, що відповідно до законодавства частки майна дружини та чоловіка є рівними, якщо інше не визначено домовленістю між ними або шлюбним договором ч. 1 ст. 70 СК України [2]. Це правило не змінюється і в тому разі, якщо один із подружжя не мав з поважних причин (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) самостійного заробітку.

Умови поділу майна подружжя можуть бути передбачені в спеціальному договорі про поділ майна або визначатися у шлюбному договорі подружжя. Необхідно зазначити, що договори про поділ подружнього майна мають на практиці, мабуть, найбільше поширення порівняно з іншими договорами подружжя. Вказаний договір може: а) виступати у ролі самостійного договору; б) включатися у структуру шлюбного договору як його окрема умова, що не буде суперечити законодавству.

Різниця між цими договорами полягає в тому, що предметом договору про поділ є майно, яке вже належить подружжю на праві спільної власності, у той час, як умови шлюбного договору можуть стосуватися майна, яке подружжя придбає у майбутньому і яке є відсутнім на момент укладення договору.

Також, варто звернути увагу на принципи поділу майна подружжя. В своїй роботі О. В. Мельниченко зазначає такі принципи: 1) принцип максимального забезпечення прав

та інтересів дітей; 2) принцип розподілу спільних боргових зобов'язань та майнових прав і обов'язків; 3) принцип рівності майнових прав подружжя [3, с.179].

Звертаємо увагу, що ст. 335 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України визначає два види спільної сумісної власності осіб: спільна сумісна або спільна часткова. Однак, при поділі або виділі в натурі частки із майна, що перебуває у спільній сумісній власності, вважається, що частки у співвласників у праві спільної сумісної власності є рівними, якщо інше не передбачено договором або законом. ЦК України встановлює, що майно, набуте подружжям у шлюбі є їх спільною сумісною власністю, якщо інше не встановлено договором, або законом [4].

Задля більшого розуміння поділу майна подружжя, науковець О. Простибоженко звертається до досвіду регулювання даного питання у європейських держав. Так, цивільне законодавство держав-членів ЄС передбачає можливість лише припинення права співвласника на частку всупереч його волі та не допускає можливість виникнення у одного зі співвласників всупереч його волевиявленню права на частку, належну іншому співвласнику. При цьому законодавство європейських держав зазвичай передбачає широкі можливості для гарантування виконання співвласником обов'язку компенсувати на користь інших співвласників вартості їхніх часток (наприклад, шляхом надання відповідних фінансових гарантій, встановлення іпотеки за рішенням суду). Лише в окремих державах-членах ЄС (Словаччина) при поділі спільного майна подружжя допускається залишення речі у спільній частковій власності [5, с.35].

Наприкінці варто зазначити, що одним з основних завдань цивільного права є забезпечення цивільного обороту. При цьому інтерес держави полягає у його поживленні, від чого держава отримуватиме дохід у вигляді податків та інших обов'язкових платежів. Натомість, створюючи перешкоди у переході неподільної речі до одного власника і залишаючи її у спільній частковій власності колишнього подружжя, національне законодавство та суди фактично ускладнюють операції з такими об'єктами або взагалі виключають їх на тривалий час із цивільного обороту. Таким чином, на думку автора, доцільно запозичити європейський досвід правової регламентації способів поділу спільного майна подружжя щодо: 1) недопустимості залишення неподільної речі у спільній частковій власності колишнього подружжя у разі виникнення між ними судового спору; 2) запровадження такого способу поділу, як продаж з публічних торгів (відкритого аукціону) об'єкта права спільної власності подружжя за рішенням суду [6, с.635].

Підсумовуючи вищенаведене, ми дійшли таких висновків. Поділ майна подружжя означає припинення права спільної сумісної власності на це майно і виникнення на її основі приватної власності. Може здійснюватися як в судовому, так і в добровільному порядку. Існують три категорії об'єктів, які повинні враховуватися при поділі майна: 1) речі, які є спільною сумісною власністю подружжя; 2) кредиторські вимоги подружжя; 3) боргові зобов'язання подружжя. На даному етапі українське законодавство доволі швидко розвивається та з врахуванням міжнародної практики щодо поділу майна подружжя, швидко відбудеться усунення недоліків сучасного українського законодавства в означеній сфері.

Список використаних джерел

1. Дяченко С. В., Онофрей В. С. Процесуальні особливості розгляду справ про поділ майна подружжя. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №3. С. 91-94.
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. / Відомості Верховної Ради України. 2002. No 21–22. С.135.
3. Мельниченко О. В. Принципи поділу майна подружжя в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2016. №2. С. 178-192.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. / Відомості Верховної Ради України. 2003. No 40–44. С.356.
5. Простибоженко О. Способи поділу спільного майна подружжя: досвід правового регулювання європейських держав. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №1. С. 31-35.
6. Чудік Т. В. Особливості поділу майна подружжя. *«Молодий вчений»*. 2018. №3(55). С. 633-637.